

Mag zij gaan? Of: U mag gaan?

In het Hebreeuws is er bij de vervoeging van het werkwoord iets eigenaardigs. De grammaticale vorm van de 3^e persoon vrouwelijk enkelvoud en de 2^e persoon mannelijk enkelvoud (van de ‘tijd’ die men wel ‘perfectum’ of ‘achtervoegselvormen’ noemt) zijn hetzelfde. Als men de vorm in de tekst ziet, is er geen onderscheid waar te nemen tussen beide betekenissen. De context moet bepalen of het onderwerp mannelijk of vrouwelijk is, dus ‘zij’ of ‘u’. Meestal is dat geen probleem, maar in Genesis 24:55 zorgt het wel voor een vertaalprobleem.

Genesis 24:55

In Genesis 24 is de belangrijkste handelende figuur de naamloze knecht van Abraham. Deze is door zijn heer Abraham erop uit gestuurd om een goede vrouw voor Izaäk te vinden. Als hij haar gevonden heeft en met de familie en met Rebekka zelf tot een akkoord is gekomen, wil hij zo snel mogelijk vertrekken, mét de toekomstige bruid voor Izaäk. De familie vindt het allemaal wat te snel gaan en wil dat hij nog een poosje zal blijven en Rebekka dus ook. Ze hebben het over een dag of tien.

Maar de knecht houdt voet bij stuk. En dan besluit de familie dat zowel de knecht als Rebekka mogen gaan. Maar zeggen zij: **Zij mag gaan?** Of zeggen ze tegen de knecht: **U mag gaan?**

Diverse vertalingen

De Septuaginta heeft: Daarna mag zij gaan. De meeste vertalingen gaan hierin mee, zoals Joodse vertalingen: Rashi, Vredenburg, Art Scroll Tanach, Hertz, Benno Jacob, Munk
Katholieke vertalingen: Willibrord vertaling, de Fraine.

Andere vertalingen: NBG, NBV21, Gispén,

Engelse vertalingen: New Scofield Translation, Pulpit Commentary, Alter,

Franse Vertaling: Chouraqui,

Duitse vertaling: Buber-Rosenzweig.

Maar er zijn enkele vertalingen die kiezen voor ‘U kunt gaan’.

De vraag hierbij is welke van de twee mogelijkheden de bedoeling is of dat beide opties even geloofwaardig zijn.

Om daar iets over te kunnen zeggen is, zoals boven al genoemd is, de context van belang. De knecht van Abraham was als een vorst bij Rebekka’s familie aangekomen, met een kleine karavaan van tien kamelen en kostbare geschenken. Ook aan tafel gedroeg hij zich als een heerser. Hij houdt een toespraak waar alle aanwezigen met respect naar geluisterd hebben. En zou hij dan als hij wil vetrekken toestemming moeten krijgen van Rebekka’s familie? Alsof hij toestemming nodig heeft voor wat hij gaat doen.

Kortom, dat de familie van Rebekka hem toestaat weg te gaan, lijkt in strijd met de teneur van het verhaal.

De andere mogelijkheid lijkt juist goed te passen in het geheel. Rebekka was als ongetrouwd meisje deel van de familie en was ondergeschikt aan het gezag van de familie, i.q. haar broer Laban. Dan lijkt het heel logisch dat zij van de familie toestemming krijgt te vertrekken. Dus lijkt de vertaling ‘**Zij mag gaan**’ het meest voor de hand te liggen.

Waarom de Statenvertaling en dus ook de HSV kiezen voor ‘Daarna kunt **u** gaan’? Mijn vrouw suggereerde dat dit te maken kan hebben met de patriarchale visie van de statenvertalers. Het hele begrip ‘gaan’ zou niet passen bij een jong meisje als Rebekka. Zo’n meisje mag ‘meegaan’, zoals in vers 58 staat, maar zelfstandig ‘gaan’ past wél bij een man, maar niet bij een vrouw, en zeker niet bij zo’n jong meisje.

Lukas de Groot, Januari 2024